

ІНТРО

Пам'яті Максима «Далі» Кривцова

8.01.2024

Максим Кривцов був мрійником, Поетом із великої літери, хоробрим воїном. Був. Він загинув на фронті 7 січня 2024 року.

За декілька днів до смерті він записував відео читань віршів Василя Стуса в бліндажі, у якому жив разом із побратимами й великим котом.

Максим Кривцов пішов на війну добровольцем у 2014 році. Він обрав собі позивний «Далі» на честь знаменитого іспанського художника. А також відростив вуса, як у Сальвадора, і постійно їх накручував.

Максим любив котів. Він привозив їх на базу Добровольчого українського корпусу з Пісків у 2015 році.

І жартував: «Тільки тим і займаюся, що рятую котів. Якщо хтось запитає, що я робив на війні, — то відповім: гладив котів».

Він був щирий та добрий. Він увійшов у ріку з назвою «Війна» й віддався її течії.

Я пам'ятаю його з синім волоссям. Босоногим хлопцем у Карпатах на літературній школі. Згадую, як він читав свої вірші, соромився, а ще — розповідав про взуття, яке сам і виробляв. Любив ходити босоніж по траві. Хтось жартував:

- Є така приказка: «Чоботар без чобіт».
- Схоже, це я! — відповідав Максим.

Я пам'ятаю його на майдані Незалежності під час Революції Гідності, як бачилися потім на базі Добровольчого українського корпусу, коли він приїздив на відпочинок після ротації з села Піски Донецької області. Згадую чорні порепані пальці, запах диму й пороху від його одягу. Він розповідав про війну, позицію «Турист», мультики й цукрову вату. Казав, що після паузи майже в рік почав знову писати вірші, але показувати їх комусь — зарано.

Максим говорив: «Завів собі текстовий файл, назвав його «Атоми поезії» й пишу туди що попало».

А ще він почав фільмувати на екшн-камеру декламування своєї поезії, яку називав «Вірші з бійниці».

Це був 2015 рік.

Війна залишила сліди в його текстах.

Максим говорив: «Війна — страшна. Має свою ціну. Але якщо вона вже сталася, треба зрозуміти цю ціну й сильнішати».

Про дружбу та побратимство він розповідав так: «Друг комфортний у спілкуванні. Побратим — той, кого ти міг знати три дні, але отримаєш від нього допомогу навіть за кілька років. Це спільна відповідальність за життя, за ідею».

Про літературу: «Поезія — для молодих. Романтизована, здатна дивувати. А проза — для дорослих. Вона — про досвід».

За декілька тижнів до загибелі, у грудні 2023 року, у нього вийшла друком збірка «Вірші з війни»^{*}, яка стала однією з найкращих поетичних книжок року за версією українського ПЕН. Він хотів подарувати примірник тодішньому головнокомандувачу Збройних сил України Валерію Залужному,

^{*} Максим «Далі» Кривцов. Вірші з бійниці. — К. : Наш формат, 2023. — 176 с.



мріяв про презентацію в «Підпільному стендапі». Він не дочекався. Він віддав війні себе.

Максим писав прозу. Новели та оповідання*.

Він зауважував: «Для мене окопи, чергування на позиціях — це лише шмат бактерицидного пластиру, наклеєного на непрочищену рану, під яким продовжує гнити. Якщо тікатимете від Війни, Вона обов'язково наздожене вас. Підійдіть до дверей та послухайте, як Вона підкрадається».

І ще:

«Війна — як зупинка за вимогою. Війна раптова та обволікаюча. На війні гинуть люди, на війні стаєш кращим. Війна — це їсти жахливий казенний тушняк та відчувати неймовірний, незнайомий до цього смак води. Війна — це миші в бліндажах, холод та сморід, війна — це вечірній

* Максим «Далі» Кривцов. На мінному полі пам'яті. Щоденники, есеї, оповідання. — К. : Наш формат, 2024. — 416 с.

запах найміцнішої кави та захоплення яскравими розривами від роботи ЗУшки*.

Заперечення.

Прийняття».

І ще:

«Війна пахне мертвими. Війна пахне холодом. Війна пахне словами. Війна пахне ніччю».

Максим не встиг дописати свій роман.

Пам'ять і слова — те, що залишається нам.

За два дні до смерті він написав вірш:

Моя голова котиться від посадки до посадки
як перекотиполе
чи м'яч
мої руки відірвані
проростуть фіалками навесні
мої ноги
розтягнуть собаки та коти
моя кров
вифарбує світ у новий червоний
Pantone людська кров
мої кістки
втягнуться в землю
утворять каркас
мій прострелений автомат
заржавіє
бідненький
мої змінні речі та екіпу
передадуть новобранцям
та скоріше б уже весна
щоб нарешті
розквітнути
фіалкою.

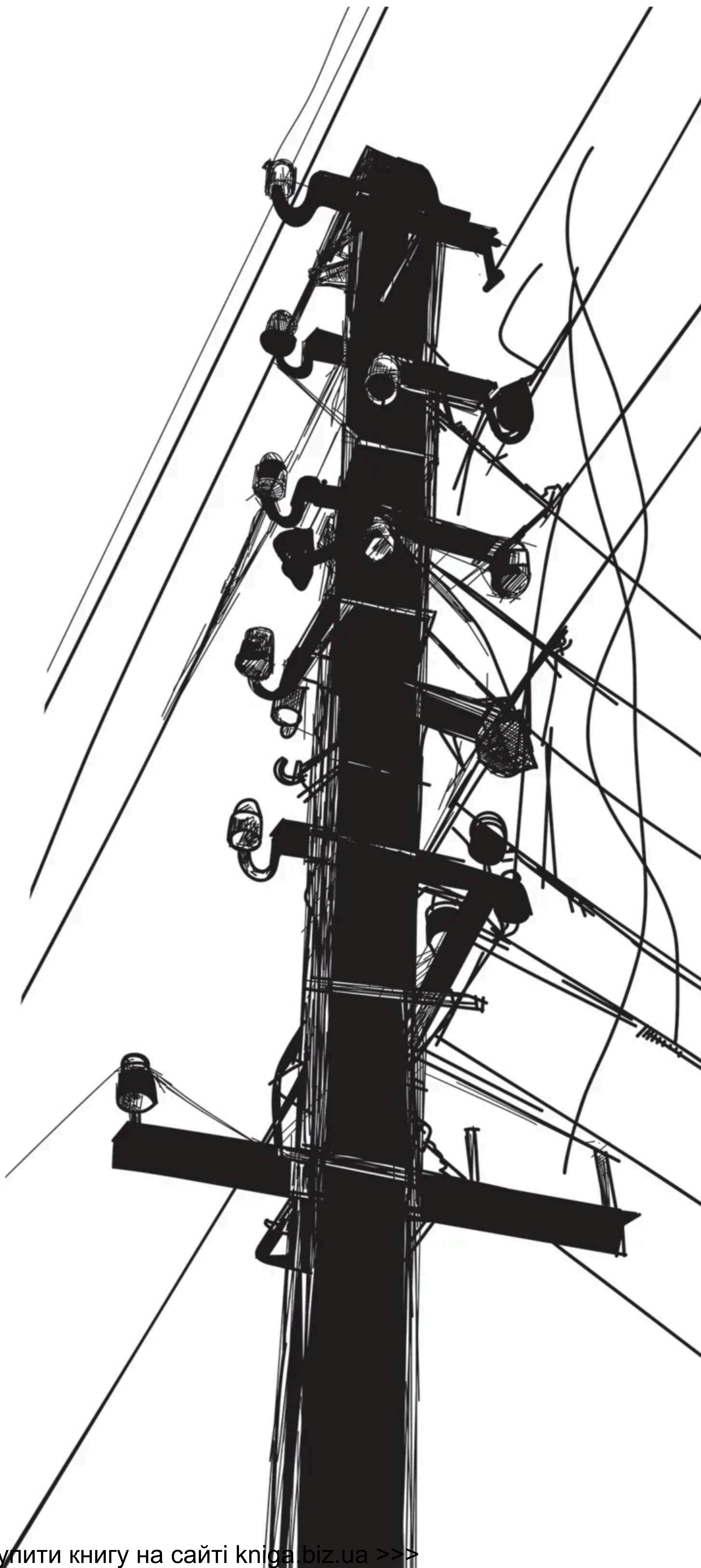
* Зенітна установка, поширена на озброєнні Сил оборони України та армії ворога.

Максим говорив: «Біля мене було багато смерті. Варто пам'ятати тих, кого ти знав живими. Осмислювати, відтворювати їхній досвід у своєму, писати про них вірші, робити про них проекти».

Споживай з миром, Друже.
Честь!

Частинна перша
ПРИМАРНА ЗОНА

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>



ГАМБРІНУС

Гул від вибуху шумової гранати біля його ніг усе ще звучав у вухах. Уперше за сьогодні відчув, як час уповільнюється, дим проникає в легені, а сльози течуть по щоках.

Голова акули на тротуарі біля літнього майданчика «Гамбрінуса» на Дерибасівській, 31 сміялася йому в лице широко роззявленою пащею. Хтось кричав: «Давай з того боку, давай туди». Зовсім близько. За спиною. Тут. Поряд. Зуби акули білі, паща — червона. Очі дрібні, настрашені. Чорний дим піднімався над вулицею трохи далі. Розкидані білі стільці на літній терасі кафе. Міліціонер у випрасуваній блакитній сорочці перелякано дивився то на акулу, за якою ховалися хлопці з синьо-жовтим прапором, то на натовп, який поволі відступав далі. У них на рукавах червоні стрічки — Олег запам'ятав цю деталь. Червоні стрічки. Їх небагато, але є. Упереміж: «колорадки» й червоні. Ті люди, пригинаючись, ховалися за металевими щитами правоохоронців, кидали шумові гранати, хтось із них мав автомат. Дим від коктейлів чорними клубами снував біля їхніх ніг. Відступали далі й далі, утворивши металевий панцир, так звану черепаху*, військовим сленгом — «Моноліт-2».

Хтось схопив Олега за руку й потягнув убік. За мить холодна вода полилася на його обличчя. «Умийся!» — знайомий голос уже чіткіше.

Бруківка летіла й гупала в будівельний паркан біля готелю «Большая Московская».

Вівіска «Гамбрінуса» на мить піднялася над щитами, а потім зникла за їхніми металевими панцирями.

* Черепаха — бойовий порядок римської піхоти, призначений для захисту від металевих снарядів під час польових боїв і облог.

Один за одним пролунали кілька пострілів.
Хтось позаду закричав.
Краєм ока Олег побачив, як один хлопець упав на землю й уже не піднімався.
— Ідіть звідси! — кричав міліціонер. — Спокійно!
— Вони вбили людину, — вигукували у відповідь йому чоловіки в балаклавах і шарфах.
А потім хаос голосів:
— Вбивці!
— Вбивці!
— Вбивці!
— Ви ховаєте за своїми спинами вбивць!
— Убийцы*!
Голоси змішувалися, а голова акули поволі оберталася до «колорадів».
Вона сміється вже з них. Над нею пролітають шматки бруківки. Гуп! Гуп! Бах! Бах! Це Олег бачить уже чіткіше. Гул у вухах зникає, але вакуум у голові ще відчувається.
Звівши погляд, Олег розгледів глибоко посаджені очі чоловіка, зморшки навколо них, брови з вкрапленнями сивини. Це — Білий Крук. Олег упізнав його.
— Там убили... — панічно шепотів Олег, — убили. Там. На Соборці. Все! — хлопець жестом повів угору вздовж вулиці, описуючи в повітрі дугу.
— Я знаю! Знаю. Це війна, хлопче, це — війна.
Крук пильно дивився в очі хлопцю, намагаючись зрозуміти, у якому той стані.
Голова запаморочилася. Олег похитнувся.
— З тобою все добре? Олеже, чуєш?
Він кивнув, мовляв «так», чую.
— Ану глянь на мене! Глянь!
Олег звів погляд на Білого Крука. Втомлені очі з червоними прожилками й жовтим білком. Зморшки густі, глибокі. Шкіра суха, у плямах сажі та чогось білого.
— Яке сьогодні число? — проказав Крук.

* Вбивці! (рос.).